

Överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner om samverkan för en uthållig demokrati med stärkta förutsättningar för deltagande och delaktighet

Utgångspunkter för överenskommelsen

Överenskommelser mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) används inom områden där båda parter har identifierat ett utvecklingsbehov. Denna överenskommelse beskriver inriktningen för en närmare samverkan mellan regeringen och SKR under perioden 2020–2022 i arbetet för att uppnå en uthållig demokrati med stärkta förutsättningar för deltagande och delaktighet. Överenskommelsen ingås mot bakgrund av att det år 2021 är 100 år sedan det första riksdagsvalet då både män och kvinnor fick delta och att demokratin idag står inför ett antal utmaningar som behöver mötas.

Målet för regeringens demokratipolitik är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. I regeringens demokratistrategi Strategi för en stark demokrati slås fast att demokratin behöver främjas, förankras och försvaras (Ku2018/01406/D). Demokratin blir aldrig starkare än det stöd den har i befolkningen. Därför är det avgörande att många människor deltar, känner sig delaktiga och upplever att de blir lyssnade till.

Demokratin och skyddet för de mänskliga rättigheterna har under de senaste tio åren försvagats i många länder. Den svenska demokratin står på en stabil grund med starkt stöd i befolkningen, högt valdeltagande och välfungerande rättssäkra institutioner. Demokratin kan dock aldrig tas för given. Denna överenskommelse mellan regeringen och SKR tar sin utgångspunkt i den svenska demokratin styrkor men fokuserar samtidigt på utmaningarna. I

regeringens demokratistrategi identifieras tre utmaningar: För det första finns det ett demokratiskt utanförskap som innebär att allt för många människor varken deltar eller känner sig delaktiga i demokratin. För det andra är det demokratiska samtalet hotat. Debattklimatet har hårdnat och förutsättningarna för demokratiska samtal har förändrats. Personer som engagerar sig i samhällsfrågor är särskilt utsatta för hot och hat. För det tredje har antidemokratiska aktörer blivit mer synliga och använder sitt våldskapital för att skrämja till tystnad.

För SKR är det en central uppgift att tillsammans med regioner och kommuner bidra till att utveckla demokratin och välfärden utifrån medborgarnas behov. För kongressperioden 2020–2023 är ett av SKR:s övergripande mål att driva utvecklingen i riktning mot en vital demokrati. SKR:s inriktningsdokument 2020–2023 understryker att den lokala och regionala demokratin behöver vitaliseras när tilliten till demokratiska institutioner brister och uppdraget som förtroendevald blir allt mer utmanande. Tre av SKR:s strategiska delmål för perioden är att den lokala demokratin och de mänskliga rättigheterna ska främjas och stärkas, att medborgarna ska vara mer delaktiga och känna större tillit till kommuner och regioner som demokratiska organisationer och att förtroendevalda ska få bättre förutsättningar att verka under trygga former i sitt demokratiska uppdrag.

Överenskommelsens syfte och mål

Arbetet med att genomföra överenskommelsen ska ta sin utgångspunkt i den gemensamma målsättningen att uppnå en uthållig demokrati med stärkta förutsättningar för deltagande och delaktighet. Det innebär att demokratin behöver främjas, förankras och försvaras. Detta ska ske genom att regeringen och SKR under perioden 2020–2022 intensifierar sitt arbete för att stärka och utveckla demokratin genom att arbeta mot följande fyra delmål:

- Förutsättningarna för människor att delta i demokratin och dess beslutsprocesser ska stärkas. Särskilt fokus ska riktas mot att stärka förutsättningarna för personer som saknar tillräckliga kunskaper, färdigheter och andra typer av resurser för att delta och vara delaktiga i demokratin.

- Kunskapen om det demokratiska styrelseskicket och dess underliggande principer ska öka i befolkningen.
- Förtroendet för demokratin och dess institutioner på kommunal, regional och nationell nivå ska öka i befolkningen.
- Det demokratiska samtalet ska värnas. Fler människor ska känna sig trygga att delta i samhällsdebatten utan oro eller rädsla för att utsättas för hot och hat.

Åtaganden inom ramen för överenskommelsen

SKR ska under perioden 2020–2022, med utgångspunkt i den regionala indelningen, arrangera kunskaps- och inspirationskonferenser där alla kommuner och regioner inbjuds att delta. Konferenserna ska om omständigheterna så kräver kunna genomföras digitalt. Syftet är att samla förtroendevalda och tjänstepersoner i kommuner och regioner, representanter för myndigheter samt aktörer i det civila samhället till konferenser som ska bidra till att utveckla det kommunala och regionala arbetet med att stärka människors förutsättningar att delta i demokratin. Konferenserna ska förmedla den senaste kunskapen från myndigheter, forskning eller organisationer om strategier, arbetssätt och metoder som kan användas för att utveckla och stärka demokratin lokalt och regionalt. Konferenserna ska behandla demokratins aktuella tillstånd, utmaningar och möjligheter samt ta sin utgångspunkt i de lokala och regionala förutsättningarna. Kunskaps- och inspirationskonferenserna ska genomföras i samarbete med Kommittén Demokratin 100 år (Ku 2018:02) och presenteras som ett arrangemang inom ramen för denna överenskommelse mellan regeringen och SKR.

SKR ska under 2020 och 2021 utlysa en utmärkelse som kan tilldelas skolklasser i åk 7–9 i grundskolan och i gymnasieskolan som utarbetar bra och kreativa förslag på hur demokratin kan stärkas och utvecklas för framtiden. Fokus ska särskilt vara på den nära demokratin i kommuner och regioner. I utlysningen ska medfölja material riktat till lärare som ger inspiration till hur framtagandet av demokratiförslagen kan integreras i undervisningen och bidra till ökad kunskap om den kommunala demokratins funktionssätt. Utlysning och utmärkelse ska ta hänsyn till skolans demokratiska uppdrag att rusta elever med kunskaper och förmågor för ett aktivt medborgarskap. En målsättning med initiativet är att elevers kontakter

med och kännedom om den kommunala demokratin och möjligheterna att komma till tals mellan valen ska öka. Förslagen från skolorna tas om hand av SKR och sprids genom olika kanaler. Ett särskilt uppmärksammande, prisceremoni och spridning av goda exempel sker på Sveriges Skolriksdag 2021.

Bakgrund

År 2021 är det 100 år sedan både kvinnor och män för första gången fick rösta i val till riksdagen vilket kan ses som ett genombrott för demokratin i Sverige. Med anledning av detta och mot bakgrund av de utmaningar som identifierats för den svenska demokratin genomför regeringen en nationell kraftsamling för att uppmärksamma och stärka demokratin.

För att möjliggöra en bredd av insatser och aktiviteter över hela landet tillsatte regeringen i juni 2018 kommittén Demokratin 100 år – samling för en stark demokrati. Kommittén har till uppgift att planera, samordna och genomföra aktiviteter som uppmärksammar och stärker demokratin. Arbetet ska genomföras tillsammans med aktörer i hela landet, såsom: statliga myndigheter, kommuner, regioner och organisationer i det civila samhället.

SKR ställde sig den 18 september 2019 bakom den demokratideklaration som Kommittén Demokratin 100 år tagit fram. Deklarationen är en del i kommitténs arbete med att i samverkan med aktörer i hela landet uppmärksamma och stärka demokratin. De aktörer som antar deklarationen åtar sig att verka för att fler får en god kunskap och medvetenhet om det demokratiska systemet, att verka för att fler deltar aktivt och står upp för demokratin, samt att bidra till ett samtalsklimat som kännetecknas av öppenhet och respekt.

SKR har sedan 2006 arbetat med att stödja utvecklingen av medborgardialoger i kommuner och regioner. Under perioden 2011–2014 har regeringen beviljat medel för detta arbete med fokus på att integrera medborgardialogen i de ordinarie styrprocesserna samt för att göra den politiska beslutsprocessen mer tillgänglig för allmänheten (Ju2011/07222/D). Sedan 2016 har SKR beviljats medel av regeringen till insatser för att stärka kommuners och regioners dialog med medborgarna i frågor som skapar motsättningar och polarisering i lokalsamhället. Sedan 2019 har dessa insatser en särskild tyngdpunkt på frågor om trygghet, förebyggande av brottslighet, social hållbarhet samt på att främja integration.

SKR har också sedan 2016 beviljats medel av regeringen för att stärka kommuners och regioners arbete mot hot och hat som riktas mot förtroendevalda.

Samordning

Möten för samordning och uppföljning av denna överenskommelse ska ske kontinuerligt mellan Sveriges Kommuner och Regioner, Regeringskansliet (Kulturdepartementet) och Kommittén Demokratin 100 år (Ku 2018:2).

Finansiering och redovisning

Under 2020 avsätter regeringen 6 000 000 kronor att användas i enlighet med denna överenskommelse. Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 6:1 Allmänna val och demokrati, anslagsposten 11. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 15 oktober 2020. Regeringen avser att under 2021 besluta om ytterligare 2 000 000 kronor för uppdragets genomförande under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet.

Rekvirerade medel som inte förbrukas ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 22 april 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Underskrift i original samt information om eventuella avvikelser och åtgärdsförslag ska finnas med i redovisningen. Regeringskansliet (Kulturdepartementet) och Kammarkollegiet har rätt att begära in kopior av räkenskaper och övrigt underlag som rör bidragets användning.

Uppföljning

En delredovisning av de insatser som har genomförts inom överenskommelsen under 2020 ska lämnas till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 15 januari 2021. En slutredovisning av insatser inom överenskommelsen under 2020, 2021 och det första kvartalet 2022 ska lämnas till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 30 juni 2022. Slutredovisningen ska innehålla en beskrivning av insatsernas genomförande samt en bedömning av deras utfall och effekter.

Godkännande av överenskommelsen

På regeringens vägnar genom
Kulturdepartementet

För Sveriges Kommuner och
Regioner

Stockholm den _____2020

Stockholm den _____2020

Amanda Lind
Kultur- och demokratiminister

Anders Knappe
Ordförande
